

घोरणः 8

संस्कृत

8. मनुष्यसिंहयोः मैत्री
स्वाद्याय

Sem : 2

अनुवाद

सौराष्ट्रप्रदेशे सताधारग्रामस्य समीपे मोटीमौणपरी नामकः ग्रामः वर्तते।
कतिचित्पूर्वं तस्मिन् ग्रामे मात्रावालः नामकः एकः कृषीवलः आसीत् । नद्याः
तटे कृषिवाटिका आसीत्। मात्रावालः प्रतिदिनं वाटिकायां वृक्षतले स्थित्वा नद्याः
जलम् अपश्यत्।

सौराष्ट्र प्रदेशमां सताधार ग्रामनी पासे मोटीमोणपरी नामनुं
ग्राम छ. केटलांड वर्धो पहेलां ते ग्राममां मात्रावाला नामे एक घेऊत हतो.
नदीने कांठे मात्रावालानी वाडी हती. मात्रावाला दररोज वाडीमां झाडनी नीचे
बेसीने नदीनुं पाणी जोया करतो.

एकदा सः अपश्यत् । सिंहः स्वभार्यया सह नद्याः जलपानार्थम्
आगच्छत् । नद्याः जले स्थितः मकरः सिंहभार्यायाः वधम् अकरोत् ।
सिंहः तस्याः रक्षणाय प्रयत्नम् अकरोत्, किन्तु निष्फलः अभवत् ।
दुखितः सिंहः नद्याः तटे अतिष्ठत् ।

એક વાર તેણે જોયું કે એક સિંહ પોતાની પત્ની (સિંહણ) સાથે
નદીનું પાણી પીવા માટે આવ્યો. નદીના પાણીમાં રહેલા મગરે સિંહની
પત્ની(સિંહણ)ને મારી નાખી. સિંહ તને બચાવવાની કોશિશ કરી, પણ તે
તેમાં સકળ ન થયો. દુઃખી સિંહ નદીના ડિનારા પર રહ્યો.

चतुर्णा दिनानाम् अनन्तरं यदा मकरः नद्याः तटसमीपं
आगच्छत् तदा सिंहः शीघ्रतया आक्रमणम् अकरोत्। तयोः मध्ये
घोरयुद्धम् अभवत्। सिंहः मकरस्य वधम् अकरोत्। किन्तु सः स्वयमपि
क्षतिग्रस्तः भूत्वा तत्रैव अपतत्।

ચાર દિવસ પछી જ્યારે મગર નદીના કિનારા પાસે આવ્યો
ત્યારે સિંહે ઝડપથી (તેના પર) હુમલો કચ્છો. તે બેની વચ્ચે ભયાનક
લડાઈ થઈ. (છેવટે) સિંહે મગરને મારી નાખ્યો, પણ તે પોતે પણ
ઘાયલ થયો અને ત્યાં જ પડી ગયો.

मात्रावालः दूरतः एतत् अपश्यत्। सः क्षतिग्रस्तसिंहस्य सहायतार्थं तत्र
अगच्छत्। औषधानि आनीय सः सिंहस्य शुश्रूषाम् अकरोत्। कतिचित् दिनानन्तरं
सिंहः स्वस्थः अभवत् तथा च तस्य मित्रम् अभवत्। न्तरं सः एव सिंहः प्रतिदिनं
मात्रावालस्य गृहे तस्य समीपं न्यवसत्।

માત્રાવાળા દુરથી આ બધું જોતો હતો. તે ઘાયલ સિંહની મદ્દ માટે ત્યાં
આવ્યો. ઓસડિયાં લાવીને તેણે સિંહની સારવાર કરી. કેટલાક દિવસ પછી સિંહ
સાજો થઈ ગયો અને સારવારથી તે તેનો મિત્ર બની ગયો. ત્યાર પછી તે જ સિંહ
દરરોજ માત્રાવાળાના ઘરમાં તેની પાસે રહેવા લાગ્યો.

सः मात्रावालेन सह सर्वत्र भ्रमणम् अकरोत् । तस्य गृहं क्षेत्रं च
अरक्षत् । मनुष्यसिंहयोः एषा अद्वितीया मैत्री कतिघित्वर्षपर्यन्तं
प्राचलत् । मात्रावालस्य निधनकाले दुःखितः सिंहः श्मशानयात्रायाम् अपि
अगच्छत् ।

ते मात्रावाणा साथे बघे भ्रमण करतो (अने) मात्रावाणाना धर
अने पेतरनुं रघोपुं करतो हतो. माणस अने सिंहनी अजोड दोस्ती
केटलांड वर्षो सुधी याली. मात्रावाणाना अवसान वर्षते दुःखी थवेलो
सिंह श्मशानयात्रामां पण गयो हतो.

१८
१८ शमशानतः एव सः वनम् अगच्छत्। तदनन्तरं कोडपि जनः तं
सिंहं न अपश्यत्। अद्यापि जनाः एतस्य सत्यप्रसङ्गस्य विस्मरणं
कर्तुं न शक्नुवन्ति।

१९ शमशानथी જ તે જંગલમાં જતો રહ્યો ત્યારબાદ કોઈ પણ
માણસે તે સિંહને જોયો નહિ, આજે પણ લોકો આ સત્ય ઘટનાને ભૂલી
શકતા નથી.

ટિપ્પણી

કાતિચિત્વર્ષ	-	કેટલાંક વર્ષ
કૃશિવાટિકા	-	ઘેતરવાડી
સ્થિતિ	-	રહેલો
સિંહભાર્ય	-	સિંહની પત્ની, સિંહણ
ક્ષતિગ્રસ્ત	-	ઇજવાળો
ભૂત્વા	-	થઈને

अपतत्

-

પડ્યો

आનીય

-

લાવીને

શુશ્રૂષમ्

-

સેવા, સારવાર

નિધનકાલે -

મરણ સમયે

સ્વાધ્યાય

પ્રશ્ન 1. નીચે આપેલા શબ્દોનું મોટેથી શુદ્ધ ઉચ્ચારણ કરો:

સૌરાષ્ટ્રપ્રદેશે

માત્રાવાલઃ

કૃષિવાટિકા

ક્ષતિગ્રસ્તઃ

શુશ્રૂષામ्

મનુષ્યસિંહયો:

સત્યપ્રસંગસ્ય

સહાયતાર્થમ्

પ્રશ્ન 2. પાઠના નીચેના પ્રશ્નોના જવાબ સંસ્કૃતમાં આપો અને લખો :

(૧) માત્રાવાલા ગ્રામસ્ય નામ કિમ्?

- માત્રાવાલા ગ્રામસ્ય નામ મૌટીમોણપરી ઇતિ।
- માત્રાવાળાના ગામનું નામ મૌટીમોણપરી હતું.

૨) નદ્યાઃ તટે કસ્ય કૃષિવાટિકા આસીત् ?

- નદ્યાઃ તટે માત્રાવાલા નામ કૃષીવલસ્ય કૃષિવાટિકા આસીત्।
- નદીને કંઠે માત્રાવાળા નામના ખેડૂતની વાડી હતી.

(३) एकदा सिंहः स्वभार्यया सह कुत्र आगच्छत्?

- एकदा सिंहः स्वभार्यया सह जलपानार्थं नदीम् आगच्छत् ।
- एक वार एक सिंह पोतानी पत्नी (सिंहण) साथे पाणी पीवा नदी पर आव्यो.

(४) मकरः कस्य वधम् अकरोत् ?

- मकरः सिंहस्य भार्यायाः (सिंह्याः) वधम् अकरोत् ।
- भगरे सिंहनी पत्नी (सिंहण)नो वध कयो.

(५) कः क्षतिग्रस्तस्य सिंहस्य शुश्रूषाम् अकरोत् ?

- मात्रावाला नाम कृषकः क्षतिग्रस्तस्य सिंहस्य शुश्रूषाम् अकरोत् ।
- मात्रावाला नामना घेझते धायल सिंहनी सारवार करी हती.

પ્રશ્ન 3. ઉદાહરણમાં બતાવ્યા પ્રમાણે કિયાપદોનાં રૂપોમાં પરિવર્તન કરો પાઠમાં તેનો ઉપયોગ ક્યાં થયો છે તે શોધો:

ઉદાહરણ : દૃશ્ય - અપરશ્યત्

ગમ્ (ગચ્છ) - અગच્છત्

પઠ् - અપઠ્ત्

ભૂ - અભૂત्

પત् - અપતત्

ઉદાહરણ : વદ् - અવદત्

વસ् - અવસત्

રક્ષ - અરક્ષત्

ચલ् - અચલત्

પાઠમાં આ કિયાપદોનો ઉપયોગ:

- (૧) સિંહઃ સ્વભાર્યયા સહ નદ્યાઃ જલપાનાર્થમ् અગચ્છત् ।
- (૨) મકરઃ સિંહભાર્યયાઃ વધમ् અકરોત् ।
- (૩) સઃ નિષ્ફલઃ અભવત् ।
- (૪) ક્ષતિગ્રસ્તઃ સિંહઃ અપતત् ।
- (૫) માત્રાવાલા ગૃહે તસ્ય સમીપે અવસત् ।
- (૬) સિંહઃ તસ્ય ક્ષેત્રમ् અરક્ષત् ।
- (૭) તયોઃ મैત્રી કતિપયવર્ષપર્યન્તમ् અચલત् (પ્રાચલત) ।

પ્રશ્ન 4. નીચે આપેલાં વિધાનોને વર્તના કમમાં ગોઠવીને ફરીથી લખો:

- 5 (1) શુરૂનતઃ એવ સઃ કન્મ અગઢત् ।
- 3 (2) સઃ ક્ષતિગ્રસ્તસ્ય સિંહસ્ય સહાયતાર્થ તત્ત્વ અગઢત् ।
- 1 (3) નદ્યાઃ તટે માત્રાવાલસ્યઃ કૃષિવાટિકા આસીત् ।
- 4 (4) માત્રાવાલેન સહ સર્વત્ર ભ્રમણમ् અકરોત् ।
- 2 (5) દુઃખિતઃ સિંહઃ નદ્યાઃ તટે અતિષ્ઠત् ।

પ્રશ્ન 5. ઉદાહરણ પ્રમાણે વાક્યમાં ફેરફાર કરો:

ઉદાહરણ : સિંહઃસ્વભાર્યયા સહ નદ્યાઃ જલપાનાર્થી ગચ્છતિ।

સિંહઃ સ્વભાર્યયા સહ નદ્યાઃ જલપાનાર્થમ् અગચ્છત् ।

(1) મકરઃ સિંહભાર્યાયાઃ વધં કરોતિ।

➤ મકરઃ સિંહભાર્યાયાઃ વધમ् અકરોત् ।

(2) સિંહઃ નિષ્ફલઃ ભવતિ।

➤ સિંહઃ નિષ્ફલઃ અભવત् ।

(3) सिंहः गृहं क्षेत्रं च रक्षति।

➤ सिंहः गृहं क्षेत्रं च अरक्षत् ।

(4) मननः पोरबन्दरनगरे वसति।

➤ मननः पोरबन्दरनगरे अवसत् ।

(5) बालः चलचित्रं पश्यति।

➤ बालः चलचित्रम् अपश्यत् ।

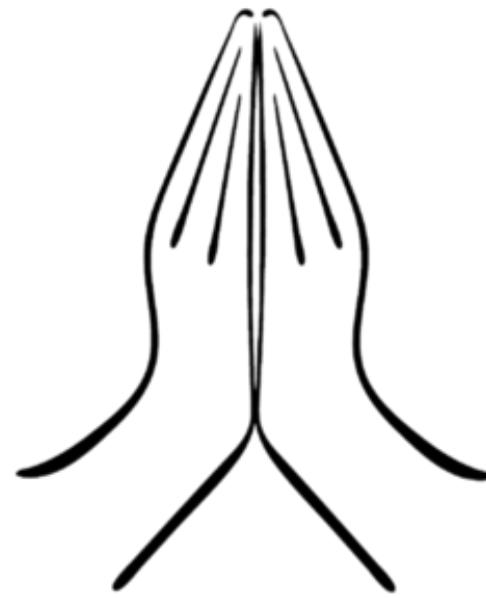
પ્રશ્ન 6. નીચેની ખાલી જગ્યા પૂરો:

- (1) કૃષીવલ: વૃક્ષતલે **સ્થિત્વા** નદ્યાઃ જલમ् અપરયત् । (સ્થા)
- (2) શિષ્યઃ શાલાં **ગત્વા** અમ્યાસમ् અકરોત् । (ગમ)
- (3) ભક્તઃ કથા **શ્રુત્વા** ભોજનમ् અકરોત् । (શ્રુ)
- (4) ભિક્ષુકાય ભોજન **દાત્વા** સઃ અખાદત् । (દા)
- (5) શ્યામઃ દુર્ઘં **પિત્વા** શયનમ् અકરોત् । (પા/પિબ)
- (6) ગૃહકાર્ય **કૃત્વા** ક્રીડાર્યમ् અગચ્છત્સ (કૃ)

**પ્રશ્ન 7. તમારા શિક્ષક વાર્તાનો જે પરિચ્છેદ બોલે તે તમે
ધ્યાનથી સાંભળીને તમારી નોટબુકમાં લખો. તમારા
શિક્ષક મિત્રને બતાવો અથવા પાઠ્યપુસ્તક સાથે રાખી
જતે તપાસો અને ભૂલો સુધારો.**

પ્રશ્ન 8. તમારી નોટબુકમાં જગ્ગાનું ચિત્ર ઢોરો અને રંગ પૂરો.

Thanks

For watching